

ASPECTEN VAN VERANKERING

1. Wetgeving en onderwijsbeleid

Welke ontwikkelingen spelen er op landelijk niveau? Wat is verplicht vanuit de Inspectie? En wat vanuit de (gemeentelijke) overheid? Hoe kunt u daarbij aansluiten?

Vanuit de overheid zijn een aantal wettelijke kaders (Wet Meldcode, aanbevelingen Commissie Samson) voor beroepsbeoefenaars geformuleerd. Zie hieronder als voorbeeld een uitwerking van een paar aanbevelingen uit het rapport van de Commissie Samson.

Voorbeeld: Aanbevelingen uit rapport Commissie Samson

	Wat moet worden gedaan om aanbeveling te realiseren	Realisatietermijn
● ● 1.1.1	De organisatie maakt op regionaal niveau afspraken met de HBO-opleidingen over de opname van de themacompetentie in het opleidingsprogramma en de stage-opdracht.	1 mei 2014
● ● 1.1.2	MBO-studenten voeren tijdens de stage bij de organisatie in het kader van kerntaak 2 van het kwalificatiedossier opvoeden en ontwikkelen van jeugdigen, een expliciete opdracht uit op het thema seksuele ontwikkeling en 'voorkomen seksueel misbruik'. Het resultaat hiervan wordt geborgd in het stageverslag.	1 mei 2014

Verder zijn er kerncompetenties voor (toekomstige) professionals beschreven op het gebied van signaleren van en handelen bij geweld (specifiek: geweld in afhankelijkheidssituaties). Ook is de themacompetentie seksuele ontwikkeling, seksueel risicogedrag en seksueel misbruik beschreven voor hbo-opleidingen en zijn er kwalificatiedossiers voor het mbo.

Daarnaast kunnen (landelijke) richtlijnen en ontwikkelingen een kader bieden voor een goede verankering in het curriculum. Denk bijvoorbeeld aan het 'Landelijk opleidingsdocument Sociaal Werk', 'Anders kijken, anders leren, anders doen. Grensoverstijgend leren en opleiden in zorg en welzijn in het digitale tijdperk' en de richtlijn seksualiteit voor jeugdhulp en jeugdbescherming die momenteel in ontwikkeling is.

2. Beleid op schoolniveau cq opleidingsniveau

Op welke manier kunt u de thema's: meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit in het opleidingsbeleid een plaats geven? Worden de thema's benoemd in het beleid van de opleiding? Zijn er bijvoorbeeld kwalificatiedossiers of competentieprofielen gericht op deze vakken? Wordt er over gecommuniceerd? Zo ja, hoe? Zo nee, op welke manier zou je dat kunnen doen?

3. Verankering in curriculum

Op welke manier kunt u de thema's meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit een plaats geven, verankeren in het curriculum? Moeten ze in een apart vak of aparte leerlijn be-

handeld worden? Of juist niet? Is er al ruimte voor de thema's in het curriculum van de opleiding? In hoeverre is deze ruimte structureel? Waar kun je bij aansluiten?

Om verankering te realiseren kunt u bijvoorbeeld aansluiten bij generieke vakken of competenties. Bij welke bestaande vakken of competenties kunt u mogelijk aansluiten? Besluit hoe sterk en in welke vakken u de thema's een plaats wilt geven en op welke manier. Zet bijvoorbeeld opdrachten op de thema's in om bepaalde generieke competenties te behalen. Dit is ook een manier om collega's te overtuigen van het gemak om met deze thema's of vakken te werken. Als u eerder denkt aan een aparte leerlijn voor deze thema's, vraag uzelf dan af welke competenties voor studenten belangrijk zijn als het gaat om de meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit. Zie hiervoor ook de geformuleerde kerncompetenties geweld in afhankelijkheidsrelaties en de themacompetentie seksuele ontwikkeling, seksueel risicogedrag en seksueel misbruik.

Ook een combinatie van beide opties is mogelijk. Zo kunt u bijvoorbeeld geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit in de basis (bijvoorbeeld in het tweede leerjaar) aanbieden als een apart vak of twee aparte leerlijnen. Op deze manier worden de onderwerpen uitgelicht en kunnen studenten en docenten deze in de volgende jaren verder uitwerken in het meer specifieke deel van de opleiding.

4. Aanwezigheid coördinator of aandachtfunctionaris

Is er binnen de opleiding een medewerker aangesteld als coördinator of aandachtfunctionaris van de meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit? Een vakcoördinator of een vertrouwenspersoon of aandachtfunctionaris kan helpen met het onder de aandacht brengen van de thema's bij bijvoorbeeld een curriculumcommissie. Is er geen coördinator of aandachtfunctionaris, zoek dan naar een ander aanspreekpunt binnen uw opleiding.

5. Draagvlak, betrokkenheid van onderwijsprofessionals

In hoeverre is er onder docenten en directie al draagvlak voor de thema's meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit? Wie zijn binnen de opleiding dé belangrijke onderwijsprofessionals om deze vakken ingebed te krijgen (strategische sleutelfiguren)? Welke verantwoordelijkheden hebben zij? Betrek in ieder geval vanaf de start docenten, opleidingsmanagers, curriculum coördinatoren en het lectoraat. Zoek manieren om ze te betrekken en draagvlak te creëren. Denk bijvoorbeeld aan workshops door ervaringsdeskundigen voor managers, cijfers over geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksueel grensoverschrijdend gedrag in teamoverleg, de themacompetentie(s), vragen uit het werkveld en evaluaties van (oud-)studenten of scripties.

6. Competenties en deskundigheid van docenten

De deskundigheid van docenten is essentieel bij het geven van deze -veelal delicate- vakken. Denk aan het kunnen creëren van een veilige sfeer, het kunnen omgaan met lastige situaties zoals pijnlijkke ervaringen van studenten en eventuele eigen pijnlijke ervaringen. Het is belangrijk dat de opleiding kenbaar maakt dat deskundigheidsbevordering mogelijk is en dat zij oog heeft voor de vragen, behoeften en signalen van docenten. Op sommige opleidingen draaien docenten eerst een periode mee met een ervaren docent. Verder zie je vaak dat docenten zodra zij stageopdrachten of projectbegeleiding doen op deze thema's, vanzelf met vragen over de inhoud komen. Vraag je ook af of geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit onderdeel zijn van het gewenste competentieprofiel voor docenten (bijvoorbeeld bij het aantrekken van nieuwe collega's).

7. Samenwerking en uitwisseling met derden

Wordt er (veel) samengewerkt met het werkveld? Vindt er uitwisseling plaats tussen docenten, studenten en het werkveld? U kunt uitwisseling met het werkveld stimuleren, bijvoorbeeld door opdrachten als: 'Onderzoek de meldcode op jouw stageplek' of 'Vraag waarom er geen hulpverleningsplan rondom huiselijk en seksueel geweld aanwezig is op jouw stageplek'. Op deze manier snijdt het mes aan twee kanten. De student leert meer over de thema's en de beroepspraktijk wordt gewezen op hiaten. Betrek naast het werkveld ook het lectoraat en bijvoorbeeld de vertrouwenspersonen (Wet Meldcode). Het lectoraat kan onderzoek stimuleren op deze onderwerpen en is vaak ook bekend met recente wetenschappelijke onderzoeken. De vertrouwenspersonen hebben vaak kennis van de Wet Meldcode en spelen een rol bij de inbedding van de Meldcode (zorg voor studenten) binnen de opleidingen.

8. Structurele tijdsinvestering en budget

Is er sprake van een structurele (vastgelegde) tijdsinvestering voor de onderhavige thema's? Is er jaarlijks/structureel budget gereserveerd voor deze vakken? Is het mogelijk om budget 'slim' in te zetten? Een voorbeeld: er is een opleiding die een e-learning voor kennisbevordering (relatief goedkoop) combineert met een diagnostische assessment (dure lesmethode). Zo blijven ze binnen het budget, maar kunnen ze toch inzoomen op specifieke vaardigheden zoals gespreksvoering over geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit.

9. Evaluaties

Worden de thema's en vakken structureel geëvalueerd (door studenten en docenten)? Op welke manier? Een mogelijkheid is om studenten afstudeeronderzoek op deze onderwerpen te laten doen. U kunt ook oud-studenten bevragen. Waar hebben ze tijdens hun studie het meest aan gehad (op het gebied van de meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit)? En wat hebben ze gemist over deze thema's tijdens hun studie? Start in ieder geval bij het invoeren van de onderwerpen ook met monitoren en evalueren. Houd een vinger aan de pols, zodat bijsturen gemakkelijk is en je altijd goed blijft aansluiten bij de vragen en knelpunten in de praktijk.

10. Faciliteiten en materiaal

Is er structureel en voldoende onderwijsmateriaal over de meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit beschikbaar binnen de opleiding? Bestaat de mogelijkheid tot uitwisseling van onderwijsmateriaal met andere beroepsopleidingen? Op de website www.monitorlerensignaleren.nl vindt u bij de goede voorbeelden en lesmaterialen een aantal uitgewerkte lesprogramma's, trainingen en/of docentenhandleidingen waaruit u kunt putten.

11. Toetsing

Worden de thema's meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit getoetst onder studenten? Op welke manier?

12. Communicatie

Wordt het onderwijs over de meldcode, geweld in afhankelijkheidsrelaties en seksualiteit zichtbaar gecommuniceerd? Is duidelijk dat onderwijs hierover noodzakelijk is voor de vorming van de persoon als professional? Een beroepsopleiding kan veel baat hebben bij zichzelf zichtbaar profileren als deskundige op het gebied van deze thema's.
